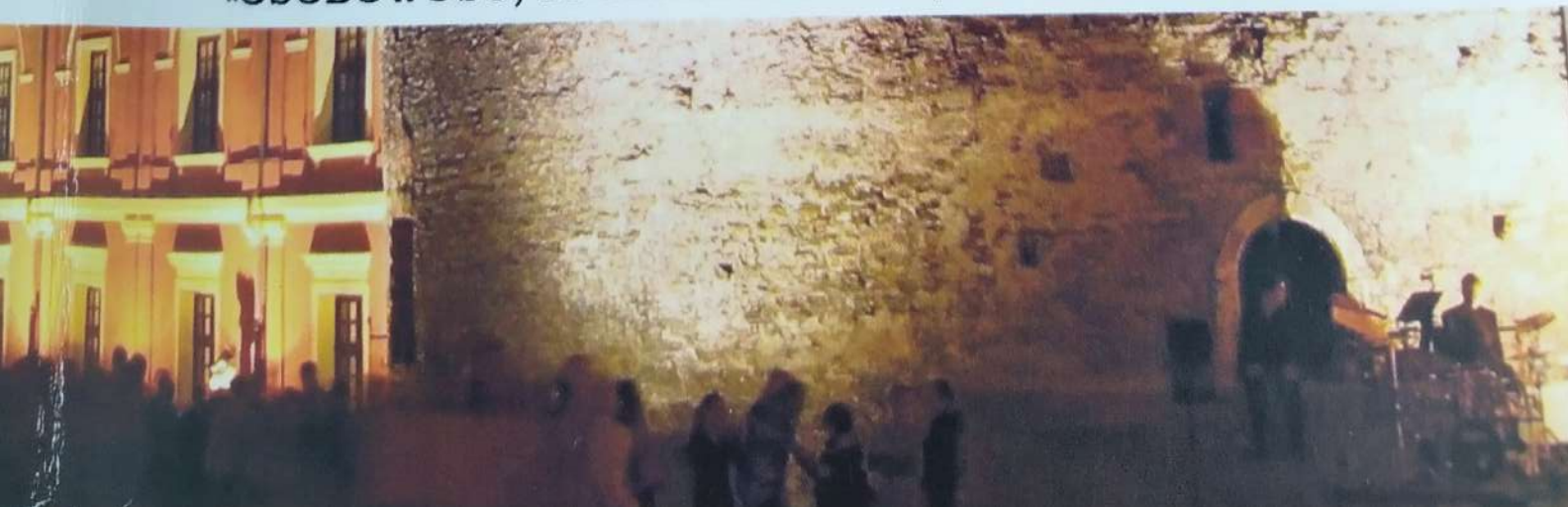

M A T E R I A Ł Y
VI MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI
NAUKOWO-PRAKTYCZNEJ
«OSOBOŚĆ, SPOŁECZEŃSTWO, POLITYKA»

Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie (Rzeczpospolita Polska)

Uniwersytet Technologii Nowoczesnych (Ukraina)

Wszechukraińska Młodzieżowa Organizacja Społeczna
„Związek Młodzieży Uzdolnionej”

M A T E R I A Ł Y

VI MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI NAUKOWO-PRAKTYCZNEJ

«OSOBOWOŚĆ, SPOŁECZEŃSTWO, POLITYKA»

11-12 marca 2017 roku

Część 1

Lublin
Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji w Lublinie
2017

Тур О.М.	ОРГАНІЗАЦІЯ ЦІЛЕСПРЯМОВАНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВИКЛАДАЧА І СТУДЕНТІВ ЯК ПЕДАГОГІЧНА УМОВА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ДОКУМЕНТОЗНАВЦІВ	194
Ушневич С. Е.	ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ НА УРОКАХ ПОЗАКЛАСНОГО ЧИТАННЯ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ «КАЗКА ПРО МАЙДАН» ХРИСТИНИ ЛУКАЩУК І «МІЙ ТАТО СТАВ ЗІРКОЮ» ГАЛИНИ КИРПИ)	199
Chahrak N. I., Luра I. Y.	EDUCATION IN LATE LIFE AS THE COMPONENT OF SOCIAL ADAPTATION OF OLDER ADULTS	201
Чепіль М.М.	ПЕДАГОГІКА МАРІЇ МОНТЕССОРІ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УНІВЕРСИТЕТАХ УКРАЇНИ	203
Яковишина Т.В.	ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	205
Янісів Ю.О.	ПЕРІОДИЗАЦІЯ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ПОЛЬЩІ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ	208
<i>Секція «Психологічні науки»</i>		
Балан К.М.	ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	212
Довгань Т.С.	ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ	214
Фоміна І.С.	ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ ЯК КАТЕГОРІЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ НАУКИ	217
Устименко Т.А.	СУЧАСНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС: ДИХИТОМІЯ АЛЬТЕРНАТИВ	220

- ЛІТЕРАТУРА:
1. Актуальні проблеми досліджень сучасної сім'ї в Україні / Т. М. Яблонська // Український соціум. - 2004. - № 2 (4). - С. 80-84.
 2. Жан Жак Руссо. Историко-философские эподы / Ж.Ж.Руссо. - М.: «Мысль» 1984. 348 с.
 3. Кулик Л.А. Сімейне виховання: Навчальний посібник / Л.А. Кулик - М.: Просвещение 2003. 175с.
 3. Ковальов, С.В. Психологія сучасної сім'ї: Навчальний посібник / С.В. Ковальов - М.: Просвещение 1999. 270с.
 4. Лазарев О.О. Сімейна педагогіка: Навчальний посібник / А. О. Лазарев - М.: Академія 2005. 314с.
 5. Лесгафт, П.Ф. Сімейне виховання дитини та його значення: Навчальний посібник / П.Ф. Лесгафт - М.: Просвещение 1992. 200с.

*Фоміна І.С.,
Херсонський державний університет, м.Херсон, Україна*

ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ ЯК КАТЕГОРІЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ НАУКИ

У статті розкрито значення поняття «художній образ» в психології. Розглянуті основні психологічні характеристики сприймання художнього образу. Визначено зміст психічного образу як автономне утворення свідомості.

Ключові слова: психічний образ, сприймання, образне відображення дійсності, художня творчість.

Серед методологічних проблем психології чільне місце належить психогностичній проблемі, суть якої коротко можна виразити в питаннях: як співвідносяться психічний образ і відображений в ньому предмет? Який механізм побудови та функціонування образу?

Образне відображення дійсності в людській свідомості вибіркоче – «це знайдена самою природою найбільш ефективна форма долання протиріччя між нескінченним розмаїттям світу і обмеженою можливістю відтворення в системах, що її відображають» [3, с. 135].

Образ як термін і категорія використовується у філософії і психології, але при цьому в нього вкладається різний зміст. У гносеології під образом розуміється результативна сторона будь-якої форми відображувальної діяльності (в тому числі і афективно-вольової). Образ як категорія психологічної науки фіксує один з аспектів психічної реальності – пізнавальний – на відміну від праксичного та мотиваційного. В психологічних дослідженнях мислення під образом розуміють одиницю оперування мислительним змістом, яка, на відміну від поняття, має наочний характер [7].

Попередні характеристики окремих граней і рівнів пізнавальної діяльності, що склали згодом зміст категорії «образ», знаходимо у Р. Декарта, Г. Спенсера, І.М.

Сеченова, О.О. Потебні, які виходили з конкретних історичних форм детерміністичного пояснення психіки [1].

Суб'єктивізація змісту психічного образу найповніше виражена в працях В. Вундта, який розглядав образ як автономне утворення свідомості, що має внутрішнє походження і не зв'язане іманентно з об'єктивною дійсністю. Образ – це внутрішня мозаїка відчуттів. Регулярний і закономірний перебіг психічних образів, за Вундтом, детермінується ними самими: психічне є причиною самого себе.

Аналіз І.М. Сеченовим такої властивості психічного образу, як об'єктивованість, винесеність за межі «внутрішньотілесного» простору, свідчив про шгучність протиставлення суб'єктивних та об'єктивних компонентів психіки. І.М. Сеченов відзначав, що образи виникають як результат дії зовнішніх подразників і «локалізуються» в просторі джерела зовнішніх сигналів: всі відчуття відносяться «свідомістю назовні, до зумовлюючих їх причин». Такий підхід до психічних явищ відкривав шлях до розуміння образу як діалектичної єдності зовнішнього і внутрішнього, суб'єктивного та об'єктивного [6].

Як відомо, вітчизняна психологічна наука традиційно розглядає образ у світлі теорії відображення, одним з основних положень якої є визначення психіки людини (відображаюче) як суб'єктивного відображення об'єктивної дійсності (відображуване). Тому образ предмету не є самим предметом, і не є його знаком, а є його відображенням (С.Л. Рубінштейн). Він є носієм відображення і співвідноситься з відображуванним оригіналом за способом організації відповідних властивостей об'єкта (Б.Ф. Ломов). Образ є результатом пізнання суб'єктом об'єкта, впорядкованість елементів якого відповідає впорядкованості зв'язків, якостей, відношень об'єкту-оригіналу (В.С. Тюттін).

Більш детального і глибокого вивчення потребує поняття «художнього образу». Фактор естетичного переживання переводить образ у розряд художнього образу.

Проблема специфіки художнього образу привертала увагу дослідників упродовж усієї історії розвитку цивілізації. Споконвічне (свідоме чи позасвідоме) бажання проникнути у внутрішній світ людини, опанувати механізмами впливу на неї привело до виникнення теоретичної проблеми образу. Поняття «образ» зустрічається вже у теоретичних розробках Платона. В інтерпретації античного філософа образ – це відображення певної речі. Позиція Платона важлива тому, що саме він уперше почав працювати з феноменом художника, запропонувавши свою модель розуміння мистецтва, яке, на думку філософа, є «гінню від тіні буття». Він стверджував, що світ – це первинна копія Абсолюту, а мистецтво, відповідно, його вторинне копіювання. Таке розуміння філософом природи мистецтва пояснює його тлумачення художнього образу.

У процесі художньої творчості, у якому задіяні думка, уява, фантазія, переживання, натхнення, інтуїція художника, народжується художній образ. Створюючи художній образ, творець свідомо або несвідомо припускає його вплив на публіку. Одним з елементів такого впливу можна вважати багатозначність і недосказанність художнього образу.

Недосказанність стимулює думку сприймаючого, дає простір для творчої фантазії.

Єдність процесу відображення і вираження розглядається як поєднання в художньому образі того, що «ісходить» від предметів, фактів, явищ дійсності, і того, що вкладає митець.

Необхідно зазначити, що художній образ — особлива форма естетичного освоєння світу, при якій зберігається його предметно-чуттєвий характер, цілісність, життєвість, конкретність, на відміну від наукового пізнання.

Ми поділяємо думку О.В. Ратушної стосовно онтології художнього образу, яка визначена значно більшою мірою наявним у ньому духом незмінності, вічності, абсолютності, ніж тим, що він має певні матеріальні форми буття. Останні тлінні, мінливі, їх постійно потрібно відновлювати, реставрувати, між тим як духовний зміст «нависає» над мінливою історією, закликаючи різні покоління людей звертатись до нього як до першоджерела [5].

Як слушно зауважила О.В. Завгородня, художній образ, крім орієнтації на еталонні засоби художнього вираження, насамперед, має візуально-образну гіпотезу, забарвлену естетичним переживанням. Основою художнього образу є певні смисли та цінності, що «пропущені» крізь почуття та мислення художника [1].

Художній образ може стати художнім символом — художнім образом в найвищому своєму прояві, для якого характерно: 1) втілення сучасних колізій в традиційній для певної культури міфологеми або 2) ідеалізація конкретних образів сучасності та надавання їм специфічного смислу [4].

Якщо художній образ тяжіє до іконічного відображення свого оригіналу, то символ, виражений реалістично або схематично, іконічно зображує лише предметний аналог-репрезентант абстрактної ідеї/поняття.

Отже, нове емоційне-значеннєве наповнення, яке утворюється естетичним переживанням, формує більш високий рівень образу, ведучи від конкретної і багатозначної (але все ж часткової або поодинокі) реальності до глобального емоційно-значеннєвого узагальнення, до сприйняття складних художніх форм і художнього образу загалом.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Завгородня О.В. Розвивально-виховні можливості образотворчого мистецтва / О.В. Завгородня // Проблеми загальної та педагогічної психології: зб. наук. пр. Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / за ред. С.Д. Максименка. — К.: ГНОЗІС, 2003. — Т. V, ч. 6. — С. 93-97.
2. Загальна психологія / [Максименко С.Д., Зайчик В.О., Клименко В.В. та ін]; за ред. С.Д. Максименка. — [3-те вид., перероб. і доп.]. — Вінниця: Нова Книга, 2006. — 688 с.
3. Лотман Ю.М. Структура художественного текста / Юрий Михайлович Лотман. — М.: Искусство, 1970. — 384 с.
4. Потапова В.Д. Функціональна система психологічних механізмів інтуїтивно-почуттєвого відображення: [монографія] / Валентина Дмитрівна Потапова. — Донецьк: ООО «Юго-Восток, Лтд», 2005. — 336 с.
5. Ратушна О.В. Художній образ як категорія соціальної філософії: дис. ... канд. психол. наук: 09.00.03 / Ратушна Олена Віталіївна. — Запоріжжя, 2008. — 184 с.
6. Сеченов И.М. Физиология нервной системы / Иван Михайлович Сеченов. — М.: «Наука», 1866. — 356 с.
7. Смирнов С.Д. Психология образа: проблема активности психического отражения / Смирнов С.Д. — М.: Изд. МГУ, 1985. — 362 с.